

ואפילו שהעוון הזה נראה קטן ולא חשוב, כיון שהוא נוגע לכלל ישראל יש להקפיד עליו.

הלא תראו שעוון חטא "בעל פעור" נזכר בתורה יותר בחירוף מחטא העגל. סיבת הדברים היא, כי חטא בעל פעור התגלגל ממנו היתר תערובת בין העמים, עוון קל שנוגע לכלל עם ישראל חמור יותר באיכות מעבירות חמורות של יחיד.

על כן ידידי, אל נא תאיצו לחדש דבר בלי ידיעת גדולי הדור!
(שו"ת "שועות מלכו" י"ב. אודות השמות באשכנזי ראה רא"ש השולח ז' ואג"מ או"ח ה' ובפ"א נאריק)

מתוך מכתב ששלח לבנו, הגאון רבי משה פנחס, מו"צ בפראגא:
"אבקש שתודיעני תדיר, ולכל הפחות שלש פעמים בשבוע משלומך וממצבך הטוב, למען תקיים מצות כיבוד אב ואם!"
(שם ט"ז)

חלוצים נעבור - הגאון מקוטנא היה נלהב לשוב א"י בקיץ שנת תרמ"ו, עלה לבקר בארץ ישראל, יחד עם חתנו, הגאון מקאליש, בעל "נפש חיה". אלפי איש ליוו אותם לגבול.

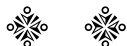
סיפר נכדו: אבי זקני הגיע לבקר בימי בין המצרים את איכרי המושבה פתח תקוה, ומצאם במצב בכי רע. הרבה מהם מתו מקדחת, ובעמלם לא ראו ברכה. וכבר היה בדעתם לעזוב את המושבה. ב"שבת חזון" עלה לבימה, דיבר על ליבם ארוכות וחזק אותם, וברכם שזכות ישוב ארץ ישראל תעמוד להם.

ומאז רוח חדשה היתה עימם, וברכת צדיק עמדה להם, וה' שלח ברכה במעשי ידיהם.
(מתוך הקדמת נכדו)

פעם בא עשיר כדי להתייעץ עמו בדבר הקמת בית מסחר בארץ ישראל. שאלהו הרב: "האם ברצונך לעלות ארצה?" "לא", השיב העשיר, "ברצוני לשלוח את כספי על מנת שיעשו בו סחורה".

הגאון מקוטנא הבין שאם יעשה כך עלול להפסיד את כספו ויוציא לעז על ארץ ישראל, השיבו בחריפות: "אני יודע שרבים מעשירי ישראל בזקנותם משאירים את כספם בחו"ל והם עולים ארצה להקבר בה. אבל מעולם לא ראיתי אדם היושב בחו"ל ושולח את כספו לקבורה בארץ ישראל..." ("ארזי הלבנון")

"ויתן להם משה... את ממלכת סיוון מלך האמורי ואת ממלכת עוג מלך הבשן."
פתרון לבעיית הדיור הנוראה

מתוך "קונטרס ישוב ארץ ישראל": הנה עבר הירדן - ארץ סיוון ועוג שכבש משה נחלקו החכמים אם דינה כארץ ישראל.

את ארץ סיוון ועוג היו ישראל חייבים לכבוש, שהרי הוזהרו שלא להלחם באדום, עמון ומואב. ואם לא היו כובשים את ארץ סיוון ועוג לא היו יכולים לעבור את הירדן ולהגיע לארץ ישראל... לפיכך דינם כארץ ישראל, אמנם הם לא נתקדשו בקדושת ארץ ישראל עד שעברו את הירדן, שלא יהיה הטפל חמור מן העיקר, ובעת שנתקדש העיקר נתקדש הטפל.

מעשה מופלא שארע לאחרונה: בית הכנסת "נצח ישראל" בבני ברק, נתנם על ידי ר' משה ואסתר רייכמן ז"ל, לזכר בנם יחידם ישראל ז"ל. כשנפטרה אסתר, תרם בעלה ספר תורה לזכרה.

הסדר בבית הכנסת הוא, שיש ספר תורה לקריאה בימי החול וספר תורה לקריאה בשבת. בשבת שעברה, היהודי שכיבדוהו ב"הוצאה" שאל איזה ספר להוציא. אמרו לו והצביעו על הספר עם לוח הכסף 'שבת'. אך למרבה ההפתעה האיש הוציא את הספר של יום חול... הדבר היה מוזר, האיש היה מתפלל ותיק... והנה באמצע הקריאה, העולה לתורה, כל גופו הצטמר, כשהניח את המעיל שם לב שהיה רקום עליו "לעילוי בשמות מרת אסתר... נלב"ע ז' תמוז" - היה זה יום הארציטיט שלה!

ההתרגשות בבית הכנסת היתה עזה, ולאחר קריאת התורה אמרו 'קל מלא רחמים' לזכרה.
(נר לשולחן שבת" מבעל המעשה)

השבוע יחול יום הזכרון לגאון האדיר רבי ישראל יהושע טרונק מקוטנא, בעל "ישועות מלכו", נפטר כ"ה תמוז תרנ"ג.

"אחד אחוז" ... (ל"א ל')

"אודה לה' בכל לב על שהחיני והגיעני להוציא לאור את חידושי כ"ק אאזמו"ר הגאון המובהק, כי לאחר פטירתו נשאר מכתבי הקודש אשר כתב אחוז אחד - מרביתם נגנבו..." (מתוך הקדמת נכדו)

"פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן" (ל"א ו') "נקום נקמת בני ישראל..." (ל"א ב)
בעיר צ'נסטוחוב פרצה מריבה אודות שינוי במנהג בית הכנסת. חלק מאנשי הקהילה רצו להפסיק לקרוא לעולה בתורה בשמו, אלא רק 'יעמוד כהן', 'יעמוד לוי'...

בתחילה הגאון מקוטנא סירב להתערב במחלוקתם - 'קשה מאד בעיני להתערב בדברים שהם מוחץ לעירי, על כן עצרתי במילים, כי חשבתי שמצוה זו תעשה על ידי אחרים...'

אמנם לאחר ששמע שהמריבה ממשיכה, פנה אל ראשי הקהל בתקוה שדבריו יתקבלו על ליבם: 'זה כמה שבועות אשר הגיעוני מכתבים מקהילתכם בדברי ריבות אשר בשעריכם...'

ראו מה עשו הפולנים בפוזנא, כשהממשלה הגרמנית הוציאה צו שכל תלמיד בגימנסיה, ישנה את שמו הפולני לשם גרמני, וגדלה צעקתם עד היכל הקיסר, איך מנתקים אותם ממורשתם, איך יכריחום להתבולל בתרבות אשכנזי? ונתקבלה בקשתם.

הלא בושח וכלימה לנו בני אברהם יצחק ויעקב, שבלב חפץ נשכיח את השמות הקדושים, שבהם אנו מצויינים.

ובאמת נהגו הגויים באשכנז לקרוא ליהודים בשמות גויים הדומים לשמותיהם העבריים. וכך נאלצו היהודים להשתמש בחיי היומיום בשמם הלועזי, ואט אט נשכחו שמותיהם העבריים. וכדי שלא ישכח שמם העברי, הציבו ציונים שבבית הכנסת - בקריאת התורה יעלו אותם בשמותיהם היהודיים.

אנא, אל תעקרו את הציון הנותר לנו, ובפרט שדבר זה עלול ליצור חששות בעיני גיטין, כי אם ישכח שם הקודש, **הגט יהיה בחשש פסול.**

ולהלכה כבר כתב ה"כפתור ופרח" שיש מצוה לדור במקומות
אותן כבשו עולי מצרים ואינם מטמאים בטומאת ארץ העמים.
ואין להרהר אחר דבריו...

ולכן בזמן הזה, אם מזדמן לאדם לקנות דירה בארצות אלו,
מצוה לקנותה!

(שו"ת "ישועות מלכו" יו"ד ס"ז)

ויקרא לה נבח בשמו... לפי שלא נתקיים לה שם זה, לפיכך הוא רפה. (רש"י ל"ב"מ)
הגאון מקוטנא, אביו קרא את שמו 'ישראל אליהו יהושע' על
שם שלשה גדולי ישראל: הבעש"ט, הגר"א וה"פני יהושע".
אמנם בתשובותיו היה חותם ישראל יהושע בלבד, כיון שהשם
אליהו נמצא בתוך שני שמות אלו...
(הקדמה ל"בין דעת")

מעשה בן בליעל ממדינת פרייסן, שבא למדינת פולין, לעיר
פילץ. סיפר ששמו אברהם הגר והביא עמו "תכריך כתבים"
המעידים עליו שהוא אדם נאמן וישר במעשיו.

לא עבר זמן רב והוא נשא לאשה אלמנה עניה. לא עבר זמן רב
ואותו אברהם הגר עשה 'ויברח' ונעלם, ועמו הכסף שהכניסה לו
אשתו לנישואיו וכן מספר הלוואות אותן לקח מבני העיר
ועקבותיו לא נודעו.

בעקבות חקירות מאומצות נמצא האיש בעיר אמישניוב. ולאחר
השתדלות נמרצת ניאות לתת גט פיטורין ונכתב בו 'אברהם בן
אברהם', כנהוג לכתוב בגט של גר.

כשהסיפור התפרסם, נודע למרבה הצער שאת 'התרגיל' הזה,
את המעשה המכוער הזה עשה אותו בן בליעל בערים נוספות
במדינתנו, בערים רבות, זריזות ועוד... וגם אותן הוא גירש תחת
השם אברהם בן אברהם.

למרבה ההפתעה נודע אחר כך שאותו אברהם הגר אינו גר כלל
וכלל, אמו היתה אשה יהודיה, חרשת אילמת...

בעקבות גילוי מרעיש זה סברו רבים שלכאורה הגיטין שכתבו
פסולים, שהרי הוא יהודי ואינו גר ושם אביו אינו אברהם. ואע"פ
שבכל המקומות הוחזק בשם 'אברהם הגר', אדם יכול לשנות
את שמו אך לא את שם אביו כי אין בידו לשנות את שם אביו,
כפסק הרא"ש וכמובא בשו"ע סי' קכ"ט.

השאלה נשלחה לגאון מקוטנא והשיב להיתר: 'אל כבוד ידיד
נפשי... הגאון הגדול אלי' פינחס רוטנברג אב"ד פילץ.

משלשה גדולי עולם - המהרל"ב, המבי"ט והרדב"ז עולה
שבדיעבד גט כזה כשר. לפי דבריהם כל החסרון הוא רק במקום
שכבר הוחזקו הוא ואביו בשם מסויים, במקרה כזה פסק
הרא"ש שאדם יכול לשנות את שמו אך אין בכוחו לשנות את
שם אביו. אבל אם במקום כתיבת הגט כבר הוחזק שמות אלו
הכל מוזים שהגט כשר.
(שו"ת "ישועות מלכו" אה"ע"ז ב"ב)

"ואת פינחס בן אלעזר הכהן לצבא". (פלא"ו)

כל היוצא למלחמת בית דוד כותב גט כריתות לאשתו. (שבת נו.)
איך כותבים, פינחס או פנחס?

פינחס במסורת כולו מלא חוץ מאחד. ופשוט שיש לכתבו מלא.
ומכל מקום נראה לי, דבדיעבד כשר, דרוב העולם כותבים חסר,
ומסורת אחד מסייע להם. ובפרט לפי מה שפסק רבי הלל שאם
כתב תיבה מלאה או חסרה, אין להקפיד על כך. (יש"ש גיטין ד' ל"א)

ורעק"א כתב: והוסכם לכתוב פינחס מלא, אף שחותם עצמו
חסר. (פסקי גיטין ד')

כתב ה"בית שמואל": פינחס מלא, כי במסורת כולם מלאים חוץ
מאחד. וכתב ה"חלקת מחוקק" מעשה באחד שהיה חותם שמו
חסר, וכתבו בגט גם כן חסר, ונכשר בהסכמת כל חכמי העיר.

ומהר"ש חיות כתב: אפילו חותם עצמו חסר, יש לכתוב בגט
פינחס מלא. ואינו דומה למי שחותם את שמו אליה, שהולכים
אחר חתימתו, וכותב בגט ללא ו', כיון שהוא שינוי ניכר במבטא.
ועוד יש לומר שחותם פנחס בגלל חוסר ידיעה, ולא בכוונה
תחילה. (קכ"ט - "שמות אנשים" פ' ובעין זה כתב מהר"ם בן חביב עיי"ש "עזרת נשים")

פינחס נכתב מלא, אף שבעת הלידה נכתב בפר' וארא "ותלד לו
את פנחס" חסר, מכל מקום ברוב נכתב מלא. (מהר"ט - "שמות גיטין")

ב"מנחת שי" כתב: הפעם היחידה במקרא שפנחס נכתב בלי י'
היא בנביא "ושם בני עלי חפני ופנחס". (שלא כמהר"ט. שמואל. א' א' ג')

כתב "שי למורה": בקיץ שנת תרי"ב הייתי בקרלסבד, והוצרכנו
ללמוד משניות, עבור נשמת מת שהיה שמו פנחס. ולא נמצא
אצלנו משניות שהפרקים מתחילים באות פ'. אמרתי שנלמד
מסכת פסחים, כי פסחים בגימטריא פנחס חסר י'... (שם)

כתב הגאון מקוטנא כנ"ל: "אל כבוד ידיד נפשי מוה"ר... פינחס
אב"ד פילץ", וכך דקדק לכתוב פינחס מלא, בכל תשובותיו.

(שו"ת "ישועות מלכו" כ"ט, ל"ב, נ"ב, ס"ב, צ"ט)

גט על תנאי

בעת 'מלחמת רוסיה-יפן' התעורר הגאון רבי מלכיאל צבי הלוי
לתקן תקנה לבנות ישראל שלא תבואנה לידי עיגון.

באשר כעת היא שעת מלחמה ורבים מאחינו יוצאים פתאום
למלחמה וחפצים לגרש את נשותיהן כדי שלא ישארו עגונות
חלילה, או שלא יצטרכו לחלוץ. ובכל זאת חפצים שכאשר
ישובו לשלום מן המלחמה ידורו עם נשותיהן כבתחילה.

וגם יש בהם כהנים, ואם יגרשום לא יוכלו לשוב ולקחתם,
העירוני רבנים לבאר ולכתוב איך להתנהג בזה...

יתן ה' אשר בקרוב יהיה שלום בין העמים, ומלכנו האדיר ירום
הודו ינחל הנצחון במלחמותיו... ונזכה בקרוב לקיום הבטחת 'לא
ישא גוי אל גוי חרב'. (שו"ת "דברי מלכיאל" ח"ד קנ"ו - שנת תרס"ה 1905)

מלחמת העולם השניה

מתוך מכתבו של רבינו הגאון רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי אל הגאון

רבי יצחק הלוי הרצוג, בענין סידור גט על תנאי לחיילים, משנת ת"ש:
"מראש ניבא הדר"ג על המלחמה בשלהי הקיץ... אודות הגיטין,
אם כי דברי מעלת כבודו נכונים אבל אנו החלטנו לסדר פה
גיטין על תנאי כפי מה שהיה נהוג מקודם, ואם החייל יבוא
לביתו, יסדר פעם שניה גט לפני יציאתו לקרב. אבל אצלנו לא
התירה הרשות לפרסם את הדבר... בכל זאת מצאנו עצה
לפרסום. אבל נמנעו לבוא, רק יחידים..." (אחי"עזר' קובץ אגרות קל"ט)

הרב הרצוג האריך לדון בזה, כדי לפתור את הבעיות שעולות
מכתיבת גט על תנאי, לדוגמא: חייל כהן, קיבל חופשה ושב לביתו.
'גט זה יכתב ויחתם וינתן... רק אחרי שיתברר לרבנים הראשיים
לא"י שנתקבלה הודעה משלטונות הצבא שאני בכלל האבודים,
או שהידיעות אודות העדרי מהעולם ח"ו לא תהיינה מספיקות...'
(שו"ת "היכל יצחק" אה"ע"ז ח"ב ל"ה-מ"א עיי"ש)

הרבנים ניסו לשכנע את היהודים המתגייסים ואת שלטונות הצבא לאפשר
החתמה על 'הרשאת גט'. (ועיין סיפורה של פלוגת ההובלה 462 שהוטבעה ע"י הגרמנים)
'יש לשער שמספר הגון לא יאבו לסדר גירושי נשותיהן בצאתם
לצבא אף באופן האמור, שאין בו טורח ואינו גורם צער וסערת
רוח, ובקלות דעתם לא ישימו לב לדברינו, רק בהיותם בשדה
הקרב איזה זמן, אז תהיה השקפתם על הענין יותר רצינית, ובטח
יתנו הסכמתם מבלי דבר דבר...' (מתוך אגרות הגאון רבי יחזקאל אברמסקי, להלן)

רישום מסודר שנעשה ע"י הרב ישעיהו רפאלוביץ, הרב הצבאי
הראשי של הצבא הבריטי בא"י, השמור בגנזך מדינת ישראל מלמד
שמעל אלפיים חיילים חתמו עליו במחנה הגיוס בצריפין, ועוד
רבים באירופה, למרות שלא היתה פקודה צבאית על כך. (תחומין מ')

הגאון רבי יחזקאל אברמסקי אב"ד לונדון, הוציא איגרת בת
עשרה עמודים בכסלו ת"ש, אודות הסדרת גיטי מלחמה
למתגייסים, שנועדה לתפוצה בקרב רבני בריטניה, ותוכנה
הנחיות וזירוז לרבנים להסדיר למתגייסים לצבא 'הרשאת גט'.

'כבוד תורתו מתבקש להסביר ברבים ולכל מתגייס שכל היוצא
למלחמה יסדר גירושי אשתו כמו שהיה הדבר נהוג בקרב
ישראל מימות מלחמות בית דוד... שלא תהיה אשתו אסורה
בכבלי העיגון כל ימי חייה...

קודם צאתו יאמר לסופר שיכתוב גט לאשתו אחר חמש שנים
מהיום, אם לא יבוא אז מהמלחמה במקום שאשתו שם...'

נציין כי מלחמת העולם נסתיימה באביב תש"ה, ובה בעת שחררו
שבויי המלחמה של צבאות הברית - חכם עדיף מנביא! (אורייתא י"ז)